

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน
ของ นายชัช ชลวร ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๖/๒๕๕๔

เรื่องพิจารณาที่ ๔๒/๒๕๕๓

วันที่ ๒๗ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๔

ประเด็นวินิจฉัย

มติของพรรคเพื่อไทย ผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๓ ให้อัยการ ปรพล อติเรกสาร ผู้ร้อง พ้นจากการเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทย มีลักษณะตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๕ วรรคสาม หรือไม่

ความเห็น

พิจารณาคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และเอกสารประกอบ ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ ร้อยตรี ปรพล อติเรกสาร ผู้ร้องได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตเลือกตั้งที่ ๑ จังหวัดสระบุรี สังกัดพรรคพลังประชาชน ต่อมาวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๑ ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำสั่งยุบพรรคพลังประชาชน ผู้ร้องสมัครเข้าเป็นสมาชิกของพรรคเพื่อไทย ผู้ถูกร้อง และผู้ถูกร้อง รับเข้าเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๑ สมาชิกภาพความเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๘) ผู้ร้องจึงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคเพื่อไทย ต่อมาวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๒ มีสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้อง จำนวน ๓๔ คน ยื่นหนังสือต่อ คณะกรรมการวินัยและจรรยาบรรณของพรรคผู้ถูกร้องว่าผู้ร้องกระทำผิดวินัยและละเมิดจรรยาบรรณ ผู้ถูกร้องจึงได้ดำเนินการสอบสวนและพิจารณาโทษทางวินัยกับผู้ร้องตามระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการสอบข้อเท็จจริงและพิจารณาข้อกล่าวหาและการอุทธรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๒ และในการประชุมร่วม ของคณะกรรมการบริหารและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้อง ครั้งที่ ๑/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๓ ที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ พรรคผู้ถูกร้องได้พิจารณาแล้วเห็นว่าผู้ร้องกระทำผิดวินัยและละเมิดจรรยาบรรณและข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้อง อย่างร้ายแรงโดยกระทำการขัดต่อข้อบังคับพรรคเพื่อไทย พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๙ ข้อ ๙ (๔) ข้อ ๑๐ (๗) ข้อ ๑๒ ข้อ ๑๓ (๓) ข้อ ๑๖ (๓) (๕) ถึง (๘) ข้อ ๑๙ (๒) (๔) และ (๙) จึงมีมติโดยวิธี

ลงคะแนนลับด้วยคะแนนจำนวน ๑๗๘ เสียง ซึ่งเป็นจำนวนคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของ
ที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคเพื่อไทย (คณะกรรมการ
บริหารมีจำนวน ๑๑ คน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคอีก ๑๘๙ คน รวมเป็น ๒๐๐ คน)
ให้ผู้ร้องพ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องที่ตนเป็นสมาชิก ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๖ (๗) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง
พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๐ และข้อบังคับพรรคเพื่อไทย พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๓ ผู้ร้องจึงยื่นคำร้อง
ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๗) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติของผู้ถูกร้องมีลักษณะ
ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๕ วรรคสาม หรือไม่

คดีมีข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะวินิจฉัยได้ โดยมีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยว่า มติของผู้ถูกร้อง
ที่ให้ผู้ร้องพ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องที่ตนเป็นสมาชิก มีลักษณะขัดต่อสถานะและ
การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครอง
ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๕ วรรคสาม หรือไม่

เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๓) กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นสมาชิก
พรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวัน
เลือกตั้ง เว้นแต่ในกรณีที่มีการเลือกตั้งทั่วไปเพราะเหตุยุบสภา ต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใด
พรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสามสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง
และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๗) บัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงด้วยเหตุ
ลาออกจากพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก หรือพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกมีมติด้วยคะแนนเสียง
ไม่น้อยกว่าสามในสี่ของที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารของพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองนั้น ให้พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก
แต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์มติของพรรคการเมืองดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญ
ได้โดยคัดค้านว่ามติดังกล่าวมีลักษณะตามมาตรา ๖๕ วรรคสาม กล่าวคือ ขัดต่อสถานะและ
การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครอง
ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข กรณีจึงเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีเจตนารมณ์ที่จะเสริมสร้างพรรคการเมืองให้เป็นองค์กรทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ

ที่มีความเข้มแข็ง เป็นรากฐานที่มั่นคงของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ด้วยการกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมีหน้าที่สำคัญในการเสนอและการพิจารณากฎหมาย การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ การพิจารณาให้ความเห็นชอบพระราชกำหนด การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยการตั้งกระทู้ การอภิปรายไม่ไว้วางใจการเสนอญัตติซึ่งรวมถึงการตั้งคณะกรรมการติดตามการเข้าชื่อเพื่อควบคุมกฎหมายมิให้ขัดต่อรัฐธรรมนูญ เป็นต้น และกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมือง แต่ในขณะเดียวกัน เพื่อป้องกันมิให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถูกรวบงำหรือตกอยู่ภายใต้อำนาจของพรรคการเมืองจนขาดความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่หรือการตัดสินใจใด ๆ อันเป็นอุปสรรคต่อการทำหน้าที่เป็นผู้แทนปวงชน รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองเรื่องดังกล่าวนี้ไว้ในมาตรา ๑๒๒ ว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรย่อมเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทยโดยไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมาย หรือความครอบงำใด ๆ และต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย โดยปราศจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์ และยังมียืนยันหลักการนี้ในมาตรา ๑๖๒ วรรคสอง ว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอิสระจากมติพรรคการเมืองในการตั้งกระทู้ถาม การอภิปราย และการลงมติในการอภิปรายไม่ไว้วางใจ จึงกล่าวได้ว่า บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเป็นบทบัญญัติเริ่มต้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและกระทำกิจกรรมทางการเมืองในระดับของการเข้าใช้อำนาจรัฐ โดยองค์กรพรรคการเมืองอันเป็นหลักการที่สำคัญประการหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น หากใช้เป็นบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิของบุคคลที่เข้าร่วมกับพรรคการเมืองนั้นจะต้องปฏิบัติตามมติของพรรคการเมืองในทุกกรณี หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งกรรมการบริหารพรรค หรือสมาชิกของพรรคการเมืองเห็นว่ามติของพรรคการเมืองใดมีลักษณะต้องตามมาตรา ๖๕ วรรคสาม ก็ย่อมใช้สิทธิให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้โดยที่บุคคลนั้นไม่จำต้องลาออกจากการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองนั้น แต่อย่างใดด้วยเช่นกัน ในทางกลับกันพรรคการเมืองก็สามารถคัดกรองบุคคลเข้าร่วมอุดมการณ์ทางการเมืองเดียวกันเพื่อร่วมกันพัฒนาให้พรรคการเมืองของตนมีความเข้มแข็ง อันนำไปสู่ความเป็นสถาบันในทางการเมืองซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รัฐธรรมนูญจึงบัญญัติให้พรรคการเมืองมีกระบวนการให้สมาชิกของพรรคพ้นจากการเป็นสมาชิก หากเห็นว่าสมาชิกผู้นั้นมีแนวคิดหรือการปฏิบัติไม่สอดคล้องกับแนวนโยบายพรรคการเมืองที่ผู้นั้นสังกัด

เมื่อพิจารณาเหตุที่พรรคผู้ถูกร้องมีมติให้ผู้ร้องพ้นจากการเป็นสมาชิกพรรคซึ่งประกอบด้วย เหตุผลที่สำคัญโดยสรุป ๓ ประการ กล่าวคือ (๑) ผู้ร้องเข้าร่วมงานสัมมนาของพรรคภูมิใจไทย ที่จัดขึ้น ณ จังหวัดสกลนคร และได้แสดงตนปรากฏต่อสาธารณชนอย่างเปิดเผยโดยการแถลงเปิดตัวและขึ้นป้าย ประชาสัมพันธ์ขนาดใหญ่ริมทางหลวงประกาศว่าตนเป็นสมาชิกของพรรคภูมิใจไทย และผู้ร้องแถลงข่าว ต่อสื่อมวลชนว่าผู้ร้องจะเข้าร่วมดำเนินงานทางการเมืองกับพรรคภูมิใจไทย (๒) ผู้ร้องวิจารณ์กล่าวร้าย พรรคและสมาชิกพรรคด้วยกัน และ (๓) ละทิ้งภาระหน้าที่ที่มีต่อพรรคโดยไม่เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง กับพรรคเพื่อไทยทั้งภายในพรรคและนอกสถานที่ โดยผู้ร้องได้ขาดประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประจำสภาของพรรคผู้ถูกร้อง ตั้งแต่เดือนมกราคม ๒๕๕๒ จนถึงเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๓ มีจำนวน ถึง ๕๔ ครั้ง แล้วเห็นว่า เหตุผลที่พรรคผู้ถูกร้องลงมติให้ผู้ร้องพ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคตาม (๑) มาจากการกระทำของผู้ร้องซึ่งเป็นการแสดงออกทางการเมืองว่าผู้ร้องแสดงเจตนาประสงค์จะเข้าร่วมกับ พรรคภูมิใจไทยเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองร่วมกัน เพียงแต่ยังไม่ถึงกับเป็นการลาออกจากการเป็น สมาชิกของพรรคผู้ถูกร้อง การแสดงเจตนาเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของบุคคลนั้นมีวิธีการแสดงออก ได้หลายวิธีทั้งโดยนิตินัยด้วยการยื่นใบสมัครเข้าเป็นสมาชิก หรือโดยพฤตินัยด้วยการเข้าร่วมดำเนิน กิจกรรมใด ๆ ของพรรคการเมืองนั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการรณรงค์หาเสียง การบริจาคเงินสนับสนุนกิจกรรม ของพรรคการเมือง การร่วมปราศรัยของพรรคการเมือง เป็นต้น ซึ่งถือได้ว่าบุคคลนั้นมีความคิดเห็น ทางการเมืองร่วมอุดมการณ์เดียวกัน รัฐธรรมนูญบัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นสมาชิก พรรคการเมืองเพียงพรรคการเมืองเดียว กฎหมายจึงรับรองด้วยการให้ต้องสมัครเป็นสมาชิกและ พรรคการเมืองนั้นมีมติรับเข้าเป็นสมาชิก เมื่อผู้ร้องสมัครเป็นสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องด้วยความสมัครใจ และผู้ถูกร้องรับเข้าเป็นสมาชิกพรรคและเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดของพรรคผู้ถูกร้องแล้ว แต่ขณะเกิดเหตุนี้ ผู้ร้องไปเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคภูมิใจไทยทั้งที่ผู้ร้องยังคงเป็นสมาชิก ของพรรคผู้ถูกร้อง พฤติการณ์ในการแสดงออกของผู้ร้องตาม (๑) จึงเป็นการแสดงออกต่อสาธารณะ ให้เข้าใจได้ว่า ผู้ร้องมีเจตนาเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคภูมิใจไทย โดยที่ยังไม่ลาออกจากการ เป็นสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้อง เมื่อพิจารณาประกอบกับการเลือกที่จะเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใด พรรคการเมืองหนึ่งย่อมเป็นไปโดยอิสระของแต่ละบุคคลจึงไม่เกี่ยวข้องหรือมีผลกระทบต่อสถานะและ การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของบุคคลนั้น และการเลือกเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใด ๆ ก็ได้ดังกล่าว เป็นสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองอย่างสมบูรณ์ที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อหลักการพื้นฐาน

แห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขด้วยเช่นกัน ดังนั้น มติของพรรคผู้ถูกร้องดังกล่าวที่ลงมติให้ผู้ร้องพ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคโดยมีเหตุผลตาม (๑) และเหตุผลประกอบตาม (๒) และ (๓) จึงมิได้มีลักษณะอันต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๕ วรรคสาม อันจะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขแต่อย่างใด

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า มติของพรรคเพื่อไทย ผู้ถูกร้อง ไม่มีลักษณะตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๕ วรรคสาม ให้ถือว่าสมาชิกภาพความเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ ร้อยตรี พรพล อติเรกสาร ผู้ร้อง สิ้นสุดลงนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย

นายชัช ชลวร

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ